

Jana Špero*
Goran Brkić**

DESET GODINA PROBACIJSKE SLUŽBE U REPUBLICI HRVATSKOJ – IZAZOVI, USPJESI I VIZIJA DALJNJEG RAZVOJA SLUŽBE

Prvi Zakon o probaciji donesen je potkraj 2009. godine, čime je postavljen pravni temelj za razvoj probacijske službe u Hrvatskoj, no kao prva godina rada probacijske službe uzima se 2011. godina, kada su probacijski službenici u probacijskim uredima započeli konkretan rad s osuđenima. U radu se analiziraju izazovi s kojima se služba suočavala u prvih deset godina svoga postojanja i načini na koje ih je rješavala, od česte izmjene ustrojstvenog oblika do izmjena zakona i podzakonskih akata. Rad nadalje donosi i prikaz razvoja probacijske službe u Hrvatskoj, prikaz tretmanskog rada i osnovnih statističkih pokazatelja o radu, dosadašnja postignuća kroz prikaz realiziranih projekata financiranih iz europskih fondova, ali i međunarodne uspjehe te priznanja i nagrade za uspješan rad u proteklom razdoblju. Zaključno se konstatira da je probacijska služba postavila odlične temelje svojeg budućeg rasta i razvoja te se navode smjerovi daljnjeg razvoja probacijske službe u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: probacijska služba, rezultati, budući razvoj

1. UVOD

Iako je prvi Zakon o probaciji u Hrvatskoj donesen potkraj 2009., ipak se kao prva godina rada probacijske službe uzima 2011. godina. Naime 2011. u Republici Hrvatskoj probacijski službenici u probacijskim uredima započeli su konkretan rad s osuđenima. Dakle 2011. godine „teorija“ zakonskog izričaja dobila je i „praksu“ u obliku svakodnevnog rada službenika s osuđenima, pa se upravo stoga ta godina uzima kao relevantna za praćenje razvoja pro-

* Jana Špero, ravnateljica Uprave za zatvorski sustav i probaciju, Ministarstvo pravosuđa i uprave

** Goran Brkić, načelnik Sektora za probaciju, Ministarstvo pravosuđa i uprave

bacije u Hrvatskoj. Iako se i nakon deset godina rada hrvatska probacijska služba može smatrati mladom probacijskom službom, rezultati koji su postignuti glede razvoja, promicanja probacije i važnosti u kaznenopravnom sustavu Hrvatske te utjecaj na druge države i priznanja na međunarodnoj razini najbolji su pokazatelj kvalitete i ozbiljnosti te službe te profesionalne zrelosti koju je postigla u kratkom vremenskom razdoblju. Od službe čiji je sam naziv stvarao određene prijepore u jednom je desetljeću nastala služba koja je dobro poznata kako u stručnoj zajednici tako i među građanima laicima. Dugogodišnje nacionalno iskustvo izvršavanja kazni isključivo kroz službenje kazne zatvora otežalo je početno razumijevanje svrhovitosti alternativnih sankcija. No kroz postignute rezultate u radu s osuđenima probacijska je služba dokazala važnost svog postojanja. Posebno je važno istaknuti da je formiranje probacijske službe u Hrvatskoj, potaknuto tijekom pregovora za hrvatsko članstvo u Europskoj uniji, imalo dvostruku važnost: (1) uvesti alternativu zatvorskim kaznama kako bi se dodatno osiguralo poštivanje ljudskih prava i kako bi lišavanje slobode bila posljednja opcija, posebice kod kraćih kazni, te (2) rasterećenje tada prekapacitiranog zatvorskog sustava. Formiranje profesionalne probacijske službe uspjelo je zadovoljiti oba zadana cilja te su alternativni načini izvršavanja kazne zatvora postali značajna kategorija unutar sustava izvršenja kazni u Republici Hrvatskoj, a zatvorski se sustav rasteretio i niz godina kapacitetima zadovoljava potrebe izvršenja bezuvjetne kazne zatvora. Za puni razvoj probacijske službe, osim interesa znanstvenika, krucijalan je interes praktičara (u smislu izricanja mjera i sankcija koje u izvršnom smislu čine probacijske poslove). Brzi razvoj, praćen konkretnim rezultatima, i uključenost u sve relevantne europske razvojne procese i međunarodne projekte vezane uz unaprjeđenje izvršenja kazni i unaprjeđenje standarda ljudskih prava pri izvršavanju kazni, osnažena iznimnim entuzijazmom i željom za cjeloživotnim učenjem službenika probacijske službe, za rezultat su imali uvrštavanje Hrvatske na kartu najboljih europskih država na ovom polju, čime je jedna relativno mala i mlada služba pridonijela ukupnoj međunarodnoj reputaciji Hrvatske.

2. OSNOVNE INFORMACIJE O PROBACIJSKOJ SLUŽBI U HRVATSKOJ

Probacijska služba u Republici Hrvatskoj ustrojena je danas kao Sektor za probaciju u Upravi za zatvorski sustav i probaciju Ministarstva pravosuđa i uprave. Probacijska služba proizašla je iz zatvorskog sustava, no u svojim razvojnim počecima razvijala se u okviru ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa najprije kao samostalna uprava, u čijem sastavu je bila i podrška

žrtvama i svjedocima,¹ a potom kao sektor vezan uz kazneno pravo.² Nakon što je probacija zaživjela u praksi i značajno proširila spektar poslova koje ima u nadležnosti, 2017. godine spojena je sa zatvorskim sustavom u jedinstvenu upravu kako bi zajednički formirale logičnu cjelinu svih ciklusa izvršenja kazne te danas djeluje kao Sektor za probaciju unutar Uprave za zatvorski sustav i probaciju.

Sektor za probaciju sastoji se od Središnjeg ureda i ukupno 14 lokalnih probacijskih ureda. Inicijalno je previđeno da će u Hrvatskoj djelovati 12 probacijskih ureda, koji će pokrivati veće ili manje teritorijalno područje, vezano uz granice županija i Grada Zagreba. U tom smislu u prvoj godini rada probacije 2011. godine otvoreno je devet probacijskih ureda,³ tijekom 2012. godine otvorena su dva ureda,⁴ a posljednji planirani ured⁵ otvoren je 2013. godine. Tijekom prvih godina rada s osuđenima pokazala se potreba za otvaranjem još dva lokalna probacijska ureda s obzirom na broj predmeta u radu i područja s kojih dolaze osuđenici. Tako su tijekom 2018. godine otvorena još dva ureda.⁶ U uredima koji pokrivaju veći broj županija⁷ u slučaju većeg broja predmeta s područja udaljenog od probacijskog ureda dogovara se korištenje prostora druge srodne službe (suda, policije) te se utvrđuju uredovni dani i vrijeme za zaprimanje osuđenika, što se pokazuje kao vrlo efikasno organiziranje načina rada, koje doprinosi lakšem pristupu za osuđenike i financijskoj odgovornosti.

Svaki probacijski ured u Republici Hrvatskoj ima voditelja ureda, koji je ujedno i probacijski službenik te uz poslove probacijskog službenika obavlja i poslove rukovodeće osobe i menadžera ureda, adekvatan broj probacijskih službenika, ovisan o broju osuđenika s kojima radi konkretan ured, te administrativnog referenta. Na dan 1. kolovoza 2021. godine probacijsku službu čine 102 službenika, od čega 11 službenika u Središnjem uredu i 91 službenik u 14 probacijskih ureda.⁸ Treba istaknuti da u proteklom razdoblju, iako je kontinuirano rastao broj predmeta koje je na nadležno postupanje zaprimala proba-

¹ Uprava za probaciju i podršku žrtvama i svjedocima.

² Sektor za probaciju u Upravi za kazneno pravo i probaciju.

³ Probacijski uredi Bjelovar, Osijek, Požega, Pula, Rijeka, Sisak, Split, Zagreb I i Zagreb II.

⁴ Probacijski uredi Varaždin i Zadar.

⁵ Probacijski ured Dubrovnik.

⁶ Probacijski ured Gospić i Vukovar.

⁷ Neki uredi pokrivaju teritorijalno područje jedne županije, kao primjerice Probacijski ured Pula, koji je nadležan za područje Istarske županije, dok neki uredi pokrivaju područje više županija, npr. Probacijski ured Požega, nadležan za područje Požeško-slavonske, Virovitičko-podravne i Brodsko-posavske županije.

⁸ Iako teritorijalno pokriva najmanje područje, Probacijski ured Zagreb I, nadležan za područje Grada Zagreba, najveći je probacijski ured u Hrvatskoj sa 16 službenika, koji na dan 1. kolovoza 2021. u radu imaju ukupno 828 predmeta.

cijska služba, nije povećavan broj službenika u Središnjem uredu, nego su se uvijek kadrovski jačali probacijski uredi zapošljavanjem novih službenika koji neposredno rade s osobama uključenima u probaciju.

Probacijski su službenici visoko obrazovane osobe: socijalni pedagozi, socijalni radnici, psiholozi i pravnici te iznimno drugi stručnjaci u području drugih društvenih i humanističkih znanosti, koji unutar sustava probacije prolaze dodatnu edukaciju za rad s osobama uključenima u probaciju. S obzirom na otežane mogućnosti novog zapošljavanja kroz sve godine postojanja probacije probacijska je služba svoje kapacitete popunila dijelom zahvaljujući mogućnosti premještanja iz državne, odnosno javne uprave, a pomoć je svakako došla i iz programa stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa.

U radu probacijske službe na dan 1. kolovoza 2021. bilo je 3768 predmeta. Kada se govori o probaciji, navodi se broj predmeta, a ne broj osuđenika s kojima se radi s obzirom na to da se često događa da probacijska služba ima više od jednog predmeta u odnosu na istog osuđenika. Upravo zato, preciznosti radi, a s obzirom na to da probacijska služba izrađuje veći broj izvješća za nadležna tijela, kod iznošenja podataka uvijek se navode predmeti, a ne osobe.

Probacijska služba svake godine, sukladno čl. 4. st. 14. Zakona o probaciji,⁹ podnosi izvješće o radu te o radu probacijske službe Vlada Republike Hrvatske izvješćuje Hrvatski sabor. U trenutku pisanja ovog rada očekuje se predstavljanje izvješća za 2020. godinu, tijekom koje je probacija na izvršavanje zaprimila ukupno 3497 novih predmeta. Tijekom 2020. godine probacija je završila 3624 predmeta, a osobe uključene u probaciju odradile su ukupno 410 837 sati rada za opće dobro unatoč tome što je godina obilježena pandemijom Covid-19 i potresom koji je pogodio Grad Zagreb, a u kojem je teško oštećen prostor u kojem je do tada bio smješten (najveći) Probacijski ured Zagreb I. Tijekom 2020. godine trebalo je prilagoditi način funkcioniranja kako bi se u situaciji „novog normalnog“ nastavilo s izvršavanjem probacijskih poslova. Tijekom cijelog izvanrednog razdoblja probacijska služba radila je i bez prekida izvršavala zakonom propisane poslove.

U cilju profesionalizacije probacijske službe, kao i uspostavljanja jedinstvenog, jednoobraznog postupanja probacijskih službenika, Središnji ured kontinuirano ulaže napore kako bi se pripremali materijali, smjernice, upute i edukacije za rad probacijskih službenika na terenu. U tom smislu izrađene su smjernice i upute za postupanje za sve vrste probacijskih poslova, izrađeni su jedinstveni obrasci probacijskih izvješća, a izrađene su i skripte i priručnici za izvršavanje pojedinih probacijskih poslova.¹⁰

⁹ Zakon o probaciji (NN 99/18).

¹⁰ Skripte omogućuju bolje razumijevanje i jednostavnije snalaženje pri obavljanju određenih poslova, dok su priručnici zamišljeni kao skup praktičnih informacija prikupljenih u svrhu pomoći u obavljanju probacijskog posla novozaposlenom službeniku, volonteru ili vjež-

Značajan dio profesionalnosti službe proizlazi iz kontinuirane, strukturirane edukacije službenika. S obzirom na specifičnosti posla probacijskog službenika i stalnu potrebu prilagođavanja novim zakonskim propisima i novim procedurama u izvršavanju probacijskih poslova, postoji kontinuirana potreba za izobrazbom. Međutim s obzirom na ograničene materijalne resurse u cilju zadovoljenja takvih potreba do izražaja je tijekom godina došla kreativnost probacijske službe, kao i usmjerenost na provođenje projekata kroz koje se može financirati osmišljavanje i provođenje edukacija. Upravo stoga edukacija probacijskih službenika bila je tijekom godina organizirana u okviru projekata financiranih iz europskih fondova te kroz edukacije koje osmišljava i provodi Središnji ured za službenike na terenu. Od ujedinjavanja sa zatvorskim sustavom programi za edukaciju probacijskih službenika također se počinju osmišljavati i provoditi i unutar Centra za izobrazbu zatvorskog sustava. U suradnji s Centrom za izobrazbu zatvorskih službenika osmišljen je i poseban program zajedničkog treninga za novoprimitljene zatvorske i probacijske službenike, izrađeni su edukativni materijali i brošura za nove zaposlenike Uprave za zatvorski sustav i probaciju. Daljnje aktivnosti usmjerene na unaprjeđenje vještina probacijskih službenika provode se, kao što je navedeno, kroz brojne projekte. Tako je primjerice za službenike organizirano pohađanje tečaja samoobrane (Krav Maga) u okviru ESF projekta "Unaprjeđenje kvalitete pravosuđa kroz jačanje kapaciteta zatvorskog i probacijskog sustava te sustava za podršku žrtvama i svjedocima", a u okviru istog projekta pet službenika probacijskog sustava počelo se osposobljavati za pružanje supervizije.

Važan dio uspjeha probacije predstavlja upravo dobra suradnja s ostalim dionicima, koju probacija ostvaruje redovitom komunikacijom i brojnim sastancima. Osim redovitim sastancima i dobrom komunikacijom suradnja je formalizirana i s nekoliko sporazuma o suradnji. Tako je primjerice od 2013. godine na snazi Protokol o suradnji Sektora za probaciju i Ministarstva unutarnjih poslova, a sklopljeni su sporazumi o suradnji i s nekoliko fakulteta. Radi bolje prepoznatljivosti probacije predstavnici probacijske službe redovito su gosti predavači na Pravnom fakultetu (Studij prava i Studij socijalnog rada), Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu te Policijskoj akademiji. Te aktivnosti za rezultat imaju prepoznatljivost probacije kao profesionalne i zanimljive službe među mlađim generacijama, a to najbolje pokazuje kontinuirani interes za obavljanje studentske prakse u probacijskih uredima, koja je svake godine ocijenjena visokim ocjenama od strane studenata na praksi. U probacijskim uredima prosječno godišnje studentsku praksu obavi 30 studenata.

beniku u probacijskoj službi, probacijskom službeniku s iskustvom te upravnim referentima u obavljanju nekih od administrativnih zadataka.

Probacijski su službenici svih ovih deset godina postojanja službe aktivni izlagači na domaćim i međunarodnim stručnim skupovima i konferencijama te su uključeni u brojne aktivnosti koje ne ulaze u „uži“ opis poslova probacijske službe. U tom se smislu može istaknuti da je Sektor za probaciju uključen i u izradu drugih podzakonskih akata koji su od interesa za izvršavanje probacijskih poslova. Tako su probacijski službenici sudjelovali i koordinirali izradu nacerta Pravilnika o izvršavanju psihosocijalnog tretmana izrečenog počinitelju kaznenog djela s obilježjem nasilja koji je stupio na snagu u prosincu 2018. godine. Predstavnici Sektora za probaciju redovito aktivno sudjeluju u svim stručnim tematskim raspravama/edukacijama iz područja suzbijanja zloporabe droga te su uključeni u izradu nacionalnih strateških dokumenata suzbijanja ovisnosti. Svake godine u okviru Mjeseca borbe protiv ovisnosti probacijski uredi pripremaju različite aktivnosti kojima se uključuju u programe u lokalnoj zajednici vezano uz rad s ovisnicima. Nadalje, probacijski službenici bili su članovi radne skupine za izradu programa grupnog psihosocijalnog tretmana ovisnika o kockanju. Također, u cilju profesionalizacije i boljeg razumijevanja specifičnosti rada s osuđenima probacija kontinuirano surađuje s akademskom zajednicom te se uključuje u brojna istraživanja. Tako se primjerice provodilo istraživanje „Specifična obilježja obitelji u riziku: doprinos planiranju kompleksnih intervencija“. Radi se o istraživanju koje je provodio Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet temeljem Ugovora o dodjeli sredstava s Hrvatskom zakladom za znanost, a dio istraživanja odnosio se na osobe uključene u probaciju i njihove obitelji. U cilju unaprjeđenja probacijske službe provedeno je primjerice i istraživanje kojemu je bila svrha utvrditi što sve utječe na dobrobit službenika probacijskih ureda kako bi se dobile informacije koje mogu poslužiti za razvoj programa unaprjeđenja dobrobiti službenika te su u istraživanje bili uključeni svi službenici probacijskih ureda u Hrvatskoj.

Probacijska služba redovito osmišljava i provodi nove pilot-projekte, koji za cilj imaju istraživanje daljnjih mogućnosti rada s osuđenima na dobrobit i veću sigurnost cijelog društva. Tako su primjerice provedeni pilot-projekt Priprema zatvorenika za uvjetni otpust u suradnji zatvorskog sustava i probacijske službe. Glavna je aktivnost pilot-projekta grupna priprema zatvorenika za uvjetni otpust u suvoditeljstvu probacijskog i zatvorskog službenika, a u sklopu čega je provedena i uzajamna edukacija zatvorskih i probacijskih službenika o tretmanskome radu u zatvoru i obavljanju probacijskih poslova u probacijskom uredu. U tijeku je i provedba pilot-projekta pod nazivom „Poslijepenalna zaštita – zaštita zatvorenika i zajednice“ s ciljevima bolje međusobne informiranosti institucija o radu drugih institucija, stjecanje sveobuhvatnijeg uvida u potrebe zatvorenika tijekom izvršavanja kazne zatvora, uvjetnog otpusta i po punom isteku kazne zatvora, unaprjeđivanje zajedničke suradnje institucija na području poslijepenalne zaštite i unaprjeđivanje poslijepenalne zaštite.

Probacijska služba vrlo intenzivno surađuje i s organizacijama civilnog društva, s kojima često zajednički provodi projekte.¹¹

U cilju modernizacije i digitalizacije probacijskih procesa od samih početaka intenzivno se radilo na Probacijskom informacijskom sustavu (PIS), koji podržava poslovne procese probacijskog sustava, a koji se nakon spajanja sa zatvorskim sustavom povezoao u zajednički zatvorski i probacijski informacijski sustav (ZPIS), razvijen u okviru projekta „Razvoj jedinstvenog IT sustava za zatvorsku administraciju“, financiranog kroz program Europske unije za Hrvatsku IPA 2012, jer kao jednu od svojih prednosti probacija svakako ističe svoju kontinuiranu usmjerenost na digitalna rješenja u cilju bržeg i točnijeg protoka informacija. Uvođenje zajedničkog informacijskog sustava svakako je na tragu preporučenih europskih praksi i u okviru preporuka kojima se naglašava važnost pravodobne i kvalitetne razmjene informacija između tih dvaju sustava.¹²

Jednako tako, probacija je kontinuirano uključena i u provođenje medijske kampanje kako bi se građanima približio pojam probacije. U tu su svrhu pripremljeni i podijeljeni propagandni leci o probacijskoj službi i probacijskim poslovima te su održane brojne prezentacije probacijske službe (predstavljanja na županijskim razinama, dani otvorenih vrata, medijski nastupi i članci). Također, u svrhu unapređivanja prepoznatljivosti probacijskih poslova i informiranosti o probacijskom radu u okviru i izvan probacijske službe poboljšan je i kontinuirano se upotpunjuje izgled i sadržaj web-stranice Sektora za probaciju.

Kako je rad za opće dobro jedan od neprepoznatljivijih poslova probacijske službe te kako je broj predmeta rada za opće dobro od formiranja probacije rapidno rastao, kao preduvjet za izvršavanje tog posla potrebno je osigurati dovoljan broj pravnih osoba u kojima se rad za opće dobro može izvršavati i koje će surađivati s probacijom. U tom smislu jedan od važnijih „dodatnih“ poslova svakog probacijskog ureda jest i kontinuirano širenje mreže suradnika za izvršavanje rada za opće dobro te se svake godine povećava broj pravnih osoba uključenih u izvršavanje rada za opće dobro. Danas probacija surađuje s 1371 pravnom osobom. Svakako valja napomenuti još jednu situaciju koja je pokazala prilagodljivost i inovativnost probacijske službe, ali i značajno pridonijela popularizaciji probacije i rada za opće dobro. Naime, probacijska se služba kroz izvršavanje rada za opće dobro uključila u saniranje posljedica po-

¹¹ Primjerice Projekt usmjeren integraciji u život zajednice socijalno osjetljivih skupina, u kojem je Probacijski ured Rijeka surađivao s Prihvatištem za beskućnike „Ruže sv. Franje“; projekt „Na tvojoj strani“ Udruge za kreativni socijalni rad, osmišljen s ciljem unaprjeđivanja poslijepenalne zaštite osuđenika na uvjetnom otpustu; suradnja na pripremi i provođenju projekta RESTART – resocijalizacijom do prevencije, i slično.

¹² Snježana Maloić, Goran Brkić: Razvoj suradnje probacijskog i zatvorskog sustava – idemo li u dobrom smjeru?, Kriminologija i socijalna integracija, vol. 27, broj 1 (2019), 100–119.

plave koja je u svibnju 2014. godine pogodila istočni dio Republike Hrvatske. Sektor za probaciju brzo je djelovao kako bi doprinio što bržem normaliziranju stanja. Probacija je tada djelovala na dva načina: (1) upućivanjem većeg broja osuđenika na poplavljena područja da neposredno pomognu u sanaciji štete te (2) upućivanjem većeg broja osuđenika na rad u pravne osobe zadužene za prikupljanje humanitarne pomoći. U roku od 24 sata u Probacijskom uredu Osijek formirana je grupa od 28 osuđenika s prebivalištem na širem području Slavonije, koja je upućena na izvršavanje rada za opće dobro u poplavljeno područje te smještena u Volonterski kamp u Županji. Osuđenici su radili na navedenim poslovima kontinuirano u trajanju od 25 dana te su ostvarili ukupno 11 008 sati rada za opće dobro. S obzirom na to da su poslovi sanacije štete na poplavljenim područjima bili organizirani i koordinirani od strane tadašnje Državne uprave za zaštitu i spašavanje, probacija je tada ostvarila usku suradnju s DUZS-om kako na nacionalnoj tako i na lokalnoj razini, kao i suradnju s jedinicama lokalne samouprave, Crvenim križem, Caritasom, vojskom, policijom, vatrogascima i drugima. Suradnja se nastavila i nakon te elementarne nepogode. Kada govorimo o pravnim osobama u kojima se izvršava rad za opće dobro, njih čini širok dijapazon različitih dionika: domova za psihički bolesne osobe, domova za starije i nemoćne, centara za odgoj i obrazovanje, centara za rehabilitaciju, gradskih i općinskih društava Hrvatskog crvenog križa, Caritasa, škola, vrtića, muzeja, knjižnica, društava i udruga koje se bave zaštitom životinja, raznih humanitarnih udruga, dobrovoljnih vatrogasnih društava i javnih vatrogasnih postrojbi, sportskih klubova, poduzeća koja se bave komunalnim djelatnostima, tijela javne vlasti i drugih. Pri planiranju gdje će pojedini osuđenik izvršavati „svoj“ rad za opće dobro uzima se u obzir više relevantnih okolnosti, kao što su vrsta kaznenog djela, rizik koji počinitelj može predstavljati za druge, radne vještine i sposobnosti počinitelja i druge relevantne okolnosti koje mogu utjecati na samo izvršavanje rada za opće dobro. Rad za opće dobro najčešće se izriče za kaznena djela protiv imovine (krađa, teška krađa) te za kaznena djela protiv zdravlja ljudi (neovlaštena proizvodnja i promet drogama te omogućavanje trošenja droga). U 2020. godini završen je 1071 predmet rada za opće dobro, od čega uspješno 76 % predmeta, dok je u 15,7 % predmeta rad za opće dobro zamijenjen kaznom zatvora jer osuđenici nisu izvršavali svoje obveze na slobodi.

3. ZAKONSKE IZMJENE

Prvi Zakon o probaciji¹³ donesen je u prosincu 2009. godine i predstavljao je ključan trenutak za početak stvaranja probacije u Hrvatskoj. Iako je predmetni zakon predvidio rad probacijske službe i poslove koji bi bili u nadležnosti probacije, od kojih se najveći dio trebao početi izvršavati odmah po stupanju na snagu, ipak do stupanja na snagu nisu bili ispunjeni uvjeti za provedbu zakona. Naime u trenutku donošenja prvog Zakona o probaciji iz 2009. još uvijek nije bilo formiranog ni središnjeg ureda ni lokalnih probacijskih ureda i tek je trebalo regrutirati probacijske službenike i pripremiti ih za rad s osuđenima. Sve navedeno, infrastruktura i kadrovi, pripremljeno je tijekom 2010. godine te je Zakon o probaciji započeto svoju primjenu otvaranjem prvih probacijskih ureda 2011. godine. Već prvi Zakon o probaciji iz 2009. propisivao je da su probacijski poslovi od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku. Taj zakon iz 2009. godine propisivao je da će se probacijski poslovi obavljati kod odlučivanja o kaznenom progonu, određivanju mjera osiguranja prisutnosti okrivljenika i drugih mjera opreza, izboru vrsta kaznenopravnih sankcija i izvršavanju kaznenopravnih sankcija izrečenih počinitelju kaznenog djela, ali jednako tako i da su probacijski poslovi i sudjelovanje u organiziranju podrške i pomoći žrtvi i oštećeniku, obitelji žrtve te obitelji počinitelja kaznenog djela.

Kao što je ranije navedeno, tada je zakon predviđao da će probacijska služba biti ustrojena kao posebna uprava unutar ministarstva nadležnog za pravosuđe, a da će probacijska služba radi obavljanja probacijskih poslova surađivati s tijelima državne vlasti, znanstvenim i drugim ustanovama, tijelima lokalne zajednice i drugim institucijama ili pravnim osobama.

Već prvim Zakonom o probaciji iz 2009. definirani su probacijski poslovi i drugi ključni termini, kao što su procjena kriminogenih rizika i tretmanskih potreba počinitelja, te pojedinačni program postupanja.

Kada je 2011. godine probacijska služba započela s izvršavanjem predmeta, probacijska se praksa tek razvijala te se tek tada moglo vidjeti koje to poslove probacija realno može izvršiti kvalitetno, u korist sigurnosti društva, ali i resocijalizacije počinitelja kaznenog djela, a koji su to poslovi za koje probacijska služba ne može ponuditi adekvatno izvršenje. Dio tada zakonom predviđenih probacijskih poslova nikada nije zaživio u praksi jer je bio zapravo neizvediv ili neadekvatan.¹⁴ U toj prvoj godini rada probacijska je služba radila prvenstveno s počiniteljima (uvjetno rečeno) lakših kaznenih djela, kroz izvršavanje

¹³ Zakon o probaciji, NN 153/09.

¹⁴ Npr. nikada u praksi nije zaživio nadzor nad izvršavanjem istražnog zatvora u domu, koji se trebao obavljati na način da probacijski službenik zadužen za nadzor nad izvršavanjem istražnog zatvora u domu najmanje svaka 72 sata provjeri postupa li okrivljenik prema rješenju o određivanju istražnog zatvora u domu ostvarujući na ulaznim vratima doma izravni kontakt s okrivljenikom.

uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i izvršavanje rada za opće dobro na slobodi. Prvi Zakon o probaciji privremeno je odgodio rad s osobama na uvjetnom otpustu, čime se „pomaknuo“ početak rada s počiniteljima (uvjetno rečeno) težih kaznenih djela.¹⁵ Vrlo brzo dolazi do izmjena zakona koje će utjecati na rad probacije. Zbog promjena u Kaznenom zakonu koje utječu na budući rad probacijske službe počinje se raditi na novom Zakonu o probaciji, koji će pratiti takve izmjene i dopune s obzirom na to da je Kazneni zakon u odnosu na Zakon o probaciji *lex specialis*. I Kazneni zakon¹⁶ i novi Zakon o probaciji¹⁷ stupili su na snagu 1. siječnja 2013. godine.

Zakon o probaciji, koji je stupio na snagu prvog dana 2013. godine, zadržao je koncept da su probacijski poslovi od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku. Taj je zakon propisao da se probacijski poslovi obavljaju pri odlučivanju o kaznenom progonu, određivanju mjera osiguranja prisutnosti okrivljenika, izboru vrste kaznenopravnih sankcija i izvršavanju kaznenopravnih sankcija izrečenih počinitelju kaznenog djela. Nadležnost za provođenje probacijskih poslova, sukladno zakonu, ima jedinica za probaciju ustrojena u središnjem tijelu državne uprave nadležnom za poslove pravosuđa, u čijem su sastavu probacijski uredi. U praksi je to predstavljalo ukidanje Uprave za probaciju i formiranje Sektora za probaciju.

Donošenje tog zakona značajno je povećalo opseg rada probacijske službe. Nakon što je tijekom 2012. godine probacija zaprimila u rad 1571 predmet i nakon što su posredovanjem probacije izvršena 183 744 radna sata rada za opće dobro na slobodi,¹⁸ početak rada na novim predmetima, uključujući i rad s osobama na uvjetnom otpustu od 1. siječnja 2013., doprinio je ogromnom porastu broja predmeta u radu. Tako je tijekom 2013. godine udvostručen broj predmeta u radu, odnosno probacijska je služba zaprimila na izvršenje 3304 nova predmeta, a osobe uključene u probaciju odradile su ukupno 436 619 sati rada za opće dobro.¹⁹ Osim što su na to povećanje broja predmeta u radu

¹⁵ Vrlo je važno pojasniti da je vrlo često pogrešno vršiti podjelu osuđenika vodeći se podjelom na počinitelje lakših i težih djela, posebice vezano uz tip kazne koji izvršavaju. Naime često se događa u radu probacije da u rad dođe uvjetno rečeno „lakši“ predmet, jer se radi o osuđeniku kojem je izrečen rad za opće dobro za nenasilno djelo, međutim uvidom u raniju kažnjavanost vidljivo je da se radi o visoko kriminaliziranoj osobi, koja je neposredno prije odslužila kaznu zatvora za nasilno kazneno djelo.

¹⁶ Kazneni zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21).

¹⁷ Zakon o probaciji (NN 143/12).

¹⁸ Izvješće o radu probacijske službe za 2012. godinu, dostupno na: [https://mpu.gov.hr/?id=16407&pregled=1&datum=Wed%20Jul%2005%202017%2014:04:37%20GMT+0200%20\(Central%20European%20Daylight%20Time\)](https://mpu.gov.hr/?id=16407&pregled=1&datum=Wed%20Jul%2005%202017%2014:04:37%20GMT+0200%20(Central%20European%20Daylight%20Time)) – 1. kolovoza 2021.

¹⁹ Izvješće o radu probacijske službe za 2013. godinu, dostupno na: [https://mpu.gov.hr/?id=16407&pregled=1&datum=Wed%20Jul%2005%202017%2014:04:37%20GMT+0200%20\(Central%20European%20Daylight%20Time\)](https://mpu.gov.hr/?id=16407&pregled=1&datum=Wed%20Jul%2005%202017%2014:04:37%20GMT+0200%20(Central%20European%20Daylight%20Time)) – 1. kolovoza 2021.

značajan utjecaj imale zakonske izmjene, svakako treba tome pridodati i činjenicu da su tek od siječnja 2013. godine (kada s radom započinje Probacijski ured Dubrovnik) s osuđenima radili i svi tada predviđeni probacijski uredi (tada ukupno 12 probacijskih ureda u Hrvatskoj). Hrvatska probacijska služba bez problema se nosila s velikim priljevom novih predmeta i u konačnici je 2013. godine završila 3313 predmeta, od čega 87,62 % uspješno.²⁰ Tijekom 2014., 2015., 2016., i 2017. godine probacija je nastavila s uspješnim radom. Tijekom tih godina uspostavljena je odlična suradnja sa sudovima, državnim odvjetništvom i drugim partnerskim tijelima. Paralelno uz izvršavanje poslova probacija je pratila i s nadležnim institucijama dogovarala načine postupanja u onim situacijama koje su se pojavljivale u radu, a nisu imale jasno definirano zakonsko uporište ili su bile nejasno propisane. Neke od „pravnih praznina“ probacijska je služba definirala zahvaljujući godišnjim sastancima Vrhovnog suda Republike Hrvatske sa sucima izvršenja. Naime predstavnici probacijske službe sudjelovali su i sudjeluju na navedenim godišnjim sastancima na kojim se raspravljaju primjeri dobre prakse, radi se na ujednačavanju prakse te se po potrebi donosi zaključak kao smjernica za ujednačeno postupanje.²¹ Upravo takva suradnja i redovita komunikacija s nadležnim sucima pridonijela je kvalitetnom radu probacije. Tako je probacija nastavila povećavati broj predmeta u radu, kao i uspješnost izvršenja: 2014. godine zaprimljena su 3572 predmeta; 2015. godine zaprimljeno je 3911 novih predmeta, 2016. godine zaprimljeno je 4147 novih predmeta, a 2017. godine 4122 nova predmeta. U svim godinama uspješnost izvršenja predmeta kretala se između 85 % i 91 %. Konstantni porast broja predmeta u radu, za što je zaslužan krucijalan interes praktičara (u smislu izricanja mjera i sankcija koje u izvršnom smislu čine probacijske poslovi),²² i situacije na koje se naišlo u praksi doveli su do razmišljanja o tome da se oformi radna skupina sačinjena od probacijskih službenika iz središnjeg i iz područnih ureda te da izradi novi nacrt Zakona o probaciji, koji će se fokusirati na izmjenu svih onih odredaba koje su predstavljale „prepreku“ prilikom izvršenja te na uvođenje nekih noviteta proizašlih iz međunarodnog projekta koji je, među ostalim, analizirao zakonsku regulativu.

Najveći dio 2018. godine probacijski su se poslovi izvršavali temeljem Zakona o probaciji iz 2012. godine. Tijekom 2018. godine zaprimljeno je 4211 novih predmeta, a godinu je obilježilo otvaranje dva nova probacijska ureda: Probacijskog ureda Gospić i Probacijskog ureda Vukovar. Aktualni Zakon o probaciji donesen je u studenom 2018. godine.

²⁰ *Ibid.*

²¹ Primjer teme koja je raspravljana na sastanku: promjena mjesta boravišta (unutar RH) osoba koje su pod nadzorom probacije tijekom uvjetnog otpusta.

²² I. Kovčo Vukadin, J. Špero: Hrvatski probacijski sustav: postignuća i perspektive, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 22, broj 2 (2015), str. 671.

Važeći Zakon o probaciji na snazi je od 17. studenog 2018. godine. Taj Zakon obuhvaća sve poslove koje izvršava probacija tijekom cijelog kaznenog postupka, kao i nakon izvršavanja kazne zatvora, a svojim izričajem „popunio“ je prostor za moguća različita tumačenja koja su bila prisutna kod nekih odredbi u ranijim zakonima. Upravo taj Zakon, kojim se propisuje svrha i sadržaj probacijskih poslova i način njihova izvršavanja, odraz je zrelosti koju je dosegla probacijska služba u Hrvatskoj. Zakon o probaciji definira da su probacijski poslovi od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku, a obavljaju se radi zaštite društvene zajednice od počinitelja kaznenog djela, njegove resocijalizacije i reintegracije u zajednicu utjecanjem na rizične čimbenike koji su povezani s činjenjem kaznenih djela. Prema članku 2. Zakona o probaciji probacijski poslovi obavljaju se pri odlučivanju o kaznenom progonu, izboru vrste kazni i izvršavanju kazni izrečenih počinitelju kaznenog djela. Probacijske poslove sukladno članku 3. Zakona o probaciji obavljaju probacijski službenici u probacijskim uredima i radom na terenu, na temelju zahtjeva, pravomoćnih i izvršnih odluka suda ili zahtjeva, odnosno odluka državnog odvjetnika te kaznionica ili zatvora, pojedinačno za svaku osobu uključenu u probaciju. Probacijski službenici prikupljaju osobne i ostale potrebne podatke o osobama uključenima u probaciju koji su relevantni za obavljanje probacijskog posla te mogu izvršiti uvid u službenu dokumentaciju nadležnih tijela i pravnih osoba i od njih zatražiti dostavu dokumentacije bez posebnog pristanka osobe uključene u probaciju. Novitet koji je uveden u članku 3. ovog novog Zakona o probaciji jest mogućnost da se za potrebe koordinacije i unaprjeđenja kvalitete obavljanja probacijskih poslova može osnovati međuresorni odbor, koji čine predstavnici probacijske službe, zatvorskog sustava, policije, sudova, državnog odvjetništva, sustava socijalne skrbi, predstavnici akademske zajednice te po potrebi i drugi relevantni sudionici u izvršavanju probacijskih poslova, a sve u cilju bolje razmjene podataka i bolje međusobne suradnje, koja pridonosi boljem i kvalitetnijem izvršavanju probacijskih poslova, a time i boljoj resocijalizaciji počinitelja kaznenih djela.²³ Novitet je i mogućnost da probacijska služba, iz opravdanih razloga i sukladno načelu efikasnosti, promijeni nadležnost probacijskog ureda, odnosno mjesno nadležan može biti probacijski ured s obzirom na mjesto gdje se osoba uključena u probaciju nalazi.²⁴ Svi detalji

²³ Navedeni međuresorni odbor još uvijek nije formiran jer probacijska služba ima iznimno dobru suradnju sa svim dionicima, ali s obzirom na to da uvijek postoji mogućnost i potreba daljnjeg jačanja i unaprjeđivanja suradnje, to je planirano u narednom razdoblju.

²⁴ Praksa je pokazala da je ponekad u interesu i osuđenika i probacije takva mogućnost; npr. događa se da je osuđenik uključen u probaciju zbog počinjenja kaznenog djela na štetu probacijskog službenika, pa je mogućnost određivanja nadležnosti drugog probacijskog ureda od osobitog interesa; također, često se događa da osuđenici više borave na području drugog probacijskog ureda u odnosu na prijavljeno prebivalište (npr. zbog poslovnih ili obiteljskih obveza), pa je lakše organizirati izvršavanje rada za opće dobro na toj alternativnoj lokaciji.

načina izvršavanja kazne pod nadležnošću probacije proizlaze iz pojedinačnog programa postupanja, koji izrađuje probacijski ured za potrebe provođenja probacijskih poslova koji se odnose na izvršavanje zaštitnog nadzora, sigurnosnih mjera, posebnih obveza i obveza te pri izvršavanju drugih poslova po procjeni probacijskog ureda. S obzirom na to da je svaki program individualiziran, da ne postoje dva jednaka programa za izvršenje, može se reći da Hrvatska ima holistički pristup izvršavanju kazni unutar probacije

4. TRETMASKI RAD PROBACIJE

Suvremene probacijske službe, pa tako i hrvatska služba, imaju dualnu ulogu: s jedne strane njihov je zadatak nadzirati počinitelja kaznenog djela u ispunjavanju obveza i poštivanju zabrana koje su im određene u okviru probacije, dok je s druge strane njihov jednako važan zadatak poticanje, usmjeravanje i pomaganje počiniteljima u procesu njihove resocijalizacije (Kalmthout i Durnescu, 2009).²⁵

U obavljanju probacijskih poslova koji podrazumijevaju tretmaski rad služba slijedi načela prakse utemeljene na dokazima (engl. *evidence based practice*), odnosno nastoji primjenjivati pristupe, modele i tehnike koji su, prema rezultatima znanstvenih istraživanja, učinkoviti u smanjenju recidivizma.²⁶

Od početka svog rada pa do zaključno 1. kolovoza 2021. godine probacijska je služba na nadležno postupanje zaprimila ukupno 36 554 predmeta. Za brzi razvoj krucijalan je interes praktičara (u smislu izricanja mjera i sankcija koje u izvršnom smislu čine probacijske poslove).

Najveći broj zaprimljenih predmeta odnosi se na predmete rada za opće dobro (38,3 %), izrade izvješća (28,5 %), uvjetni otpust (18,7 %) te uvjetnu/djelomičnu uvjetnu osudu (10,6 %). U znatno manjem postotku zaprimljeni su na predmetno postupanje predmeti izvršavanja obveze po rješenju državnog odvjetnika (1,6 %) i nadzora prekida, odnosno pogodnosti (2,3 %).

²⁵ Maloić, S., Mažar, A. Pristupi i tehnike rada s ovisnicima u probaciji, *Kriminologija i socijalna integracija*, vol. 22, broj 1 (2014), 211–239. Citirano prema *Pristupi i tehnike rada s ovisnicima u probaciji*.

²⁶ Snježana Maloić, Dominantna načela i modeli tretmaskog rada s punoljetnim počiniteljima kaznenih djela u zajednici, *Kriminologija i socijalna integracija*, vol. 24, broj 2 (2016), 115–139.

Tablica 1.

**ZAPRIMLJENI PREDMETI U RAZDOBLJU OD 2011.
DO ZAKLJUČNO 1. KOLOVOZA 2021.**

Vrsta predmeta	Broj predmeta	%	%
Izvršavanje obveze po rješenju državnog odvjetnika	585	1,6	1,6
Rad za opće dobro po odluci državnog odvjetnika	43	0,1	38,3
Rad za opće dobro po odluci suda	13 629	37,3	
Rad za opće dobro sa sigurnosnim mjerama	206	0,6	
Rad za opće dobro sa zaštitnim nadzorom i sigurnosnim mjerama	8	0,0	
Rad za opće dobro uz posebne obveze	65	0,2	
Rad za opće dobro uz zaštitni nadzor	45	0,1	
Rad za opće dobro uz zaštitni nadzor i posebne obveze	4	0,0	
Rad za opće dobro sa zaštitnim nadzorom, posebnom obvezom i sigurnosnom mjerom	1	0,0	
Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom	950	2,6	
Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom i posebnim obvezama	91	0,2	
Uvjetna osuda s posebnim obvezama	1496	4,1	
Uvjetna osuda s posebnim obvezama i sigurnosnim mjerama	25	0,1	
Uvjetna osuda sa sigurnosnim mjerama	980	2,7	
Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom i sigurnosnim mjerama	58	0,2	
Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom, posebnim obvezama i sigurnosnim mjerama	7	0,0	
Djelomična uvjetna osuda s posebnom obvezom	49	0,1	
Djelomična uvjetna osuda s posebnom obvezom i sigurnosnom mjerom	9	0,0	
Djelomična uvjetna osuda sa sigurnosnom mjerom	182	0,5	
Djelomična uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom	15	0,0	
Djelomična uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom i posebnom obvezom	8	0,0	
Djelomična uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom i sigurnosnom mjerom	23	0,1	
Djelomična uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom, posebnom obvezom i sigurnosnom mjerom	1	0,0	
Izvješća za državnog odvjetnika	44	0,1	28,5
Izvješća za kaznionicu ili zatvor	1194	3,3	
Izvješća za suca izvršenja	9074	24,8	
Izvješća za sud	95	0,3	
Pogodnosti	562	1,5	2,3
Prekid	278	0,8	
Uvjetni otpust	3740	10,2	18,7
Posebne obveze uz uvjetni otpust	3088	8,4	
Uvjetni otpust sa zaštitnim nadzorom i posebnom obvezom	5	0,0	
Zaštitni nadzor uz uvjetni otpust	4	0,0	
Ukupno	36 564	100,0	100

Izvor: Zatvorski i probacijski informacijski sustav (ZPIS) na dan 1. kolovoza 2021.

Od ukupnog broja zaprimljenih predmeta probacijska je služba do zaključno 1. kolovoza 2021. godine izvršila njih 32 796. Od ukupnog broja završenih predmeta njih 89,3 % uspješno je izvršeno. Pod pojmom uspješno izvršen predmet podrazumijevamo da je osoba kojoj je izrečen rad za opće dobro taj rad u potpunost izvršila, ili pak da osobi uključenoj u probaciju kojoj je izrečena uvjetna osuda ta osuda nije opozvana, ili pak da je probacijski ured izradio i dostavio izvješće podnositelju zahtjeva za njegovu izradu .

Poslove probacijske službe prikazane u prethodnoj tablici možemo podijeliti u dvije skupine: (1) poslovi kojima se kod donošenja odluka nadležnom tijelu dostavljaju informacije o počinitelju kaznenog djela i specifičnim okolnostima i (2) poslovi koji podrazumijevaju neposredan rad probacijske službe s počiniteljem.²⁷

Tablica 2.

OSNOVNA PODJELA PROBACIJSKIH POSLOVA

Izrada izvješća	Izvršavanje obveza/mjera/sankcija – neposredan rad probacijske službe s počiniteljem
<ul style="list-style-type: none">- na traženje državnog odvjetnika kada odlučuje o kaznenom progonu prema načelu svrhovitosti- na zahtjev suda kod određivanja mjera osiguranja prisutnosti okrivljenika i mjera opreza- na zahtjev suda kod izbora vrste i mjere kaznenopravne sankcije- na traženje zatvora, odnosno kaznionice kod odlučivanja o pogodnostima izlaska- na zahtjev suda u postupku odlučivanja o prekidu izvršavanja kazne zatvora te uvjetnom otpustu	<ul style="list-style-type: none">- nadzor izvršavanja obveza prema rješenju državnog odvjetnika- izvršavanje zaštitnog nadzora izrečenog uz uvjetnu osudu, rad za opće dobro, uvjetni otpust i po punom izvršenju kazne zatvora- pribavljanje pristanka na zamjenu kazne zatvora radom za opće dobro te organiziranje i nadziranje izvršavanja rada za opće dobro,- nadzor uvjetno otpuštenog osuđenika- organiziranje i nadziranje izvršavanja posebnih obveza iz Kaznenog zakona (NN, 125/11, 144/12, 56/15, 61/15) te obveza iz Zakona o kaznenom postupku (NN, 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14)

U predmetima iz prve skupine probacijski službenik ne radi tretmansi s osuđenikom, nego za potrebe neke od institucija izlazi na teren, razgovara s članovima obitelji osuđenika (osobito kada se radi o izvješću za suca izvršenja,

²⁷ Ibid.

odnosno kaznionicu ili zatvor), po potrebi razgovora i sa zatvorenikom u zatvoru, odnosno kaznionici; pregledava dostupnu dokumentaciju; radi uvide u dostupne baze podataka, poput Kaznene i Prekršajne evidencije i Jedinstvenog registra osoba; kontaktira s drugim institucijama, poput centara za socijalnu skrb, zatvora ili policije, te od njih traži dostavu relevantne dokumentacije; na zahtjev državnog odvjetnika ili suda, kao i temeljem procjene probacijskog službenika, izvješće može sadržavati procjenu kriminogenog rizika i tretmanskih potreba osobe uključene u probaciju. Temeljem svih dobivenih informacija izrađuje izvješće koje dostavlja tražitelju.

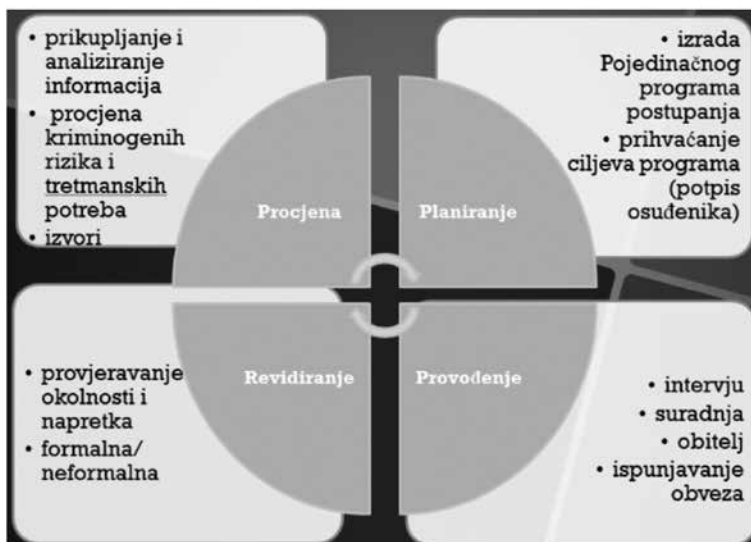
Na posljednjem sastanku sudaca izvršenja koji je organizirao Vrhovni sud suci su istaknuli zadovoljstvo kvalitetom i pravovremenošću dostavljenih izvješća te da im ona uvelike olakšavaju rad i donošenje odluka o tome trebaju li zatvoreniku odobriti uvjetni otpust ili ne.

Izvršavanje probacijskih poslova koji podrazumijevaju neposredan rad probacijske službe s počiniteljem u načelu se sastoji od četiri faze, koje se, ukoliko je potrebno, ciklički ponavljaju, i to:

1. faza procjene
2. faza planiranja
3. faza provođenja
4. faza revidiranja.

Slika 1.

GRAFIČKI PRIKAZ IZVRŠAVANJA PROBACIJSKIH POSLOVA

U fazi procjene probacijski službenik prikuplja relevantne informacije o osuđeniku, poziva ga i obavlja s njim prvi razgovor te u poslovima u kojima je to propisano Pravilnikom o izvršavanju probacijskih poslova radi procjenu rizika i kriminogenih potreba. U svrhu procjene rizika i kriminogenih potreba probacijski službenici primjenjuju poseban instrument – Sustav procjene počinitelja (SPP). Taj je alat osmišljen po modelu engleskog instrumenta (engl. *Offender Assessment System – OASys*), koji se u engleskom zatvorskom i probacijskom sustavu koristi za procjenu kriminogenih potreba i rizika počinitelja. Najveći dio SPP-a istražuje čimbenike koje su istraživanja pokazala kao prediktore vjerojatnosti ponovnog počinjenja kaznenog djela i rizika nanošenja ozbiljne štete: smještaj, obrazovanje, zaposlenje i obuka, financije, osobni odnosi, životni stil i društvo, zlouporaba droga, zlouporaba alkohola, emocionalna prilagodba, razmišljanje i ponašanje, stavovi. Taj instrument omogućava probacijskom službeniku procjenu: (1) vjerojatnosti ponovnog počinjenja kaznenog djela (niska, srednja, visoka), (2) rizika nanošenja ozbiljne štete (nizak, srednji, visok, vrlo visok) – šteta zajednici, poznatim odraslima, djeci, osoblju, šteta u odnosu na sebe (suicid, samoozljeđivanje, vulnerabilnost) i drugi rizici, (3) čimbenika na koje je potrebno utjecati, kao što je na primjer zlouporaba droga, alkohola i sl.²⁸

U drugoj fazi planiranja, temeljem prikupljenih informacija i procjena, a u roku od 30 dana od prvog razgovora s osobom uključenom u probaciju, probacijski službenik izrađuje Pojedinačni program postupanja. Program sadrži podatke o osobi uključenoj u probaciju, podatke o odluci nadležnog tijela temeljem koje je osoba uključena u probaciju, rok izvršavanja zaštitnog nadzora/posebnih obveza/sigurnosnih mjera, procjenu kriminogenih rizika i tretmanskih potreba ukoliko je ona rađena, aktivnosti koje treba poduzeti usmjerene smanjenju rizika, resocijalizaciji i reintegraciji, nositelje aktivnosti i rokove te učestalost javljanja probacijskom službeniku.

U trećoj fazi provođenja probacijski službenik nadzire izvršavanje aktivnosti definiranih programom, i to kroz uvid u dokumentaciju koju je osoba uključena u probaciju dužna dostaviti probacijskom uredu na njegov zahtjev, razgovorima s osobom uključenom u probaciju te također putem kontakata s nadležnim osobljem zdravstvene ustanove, s osobljem terapijske zajednice, druge ustanove ili pravne osobe u koju je osoba uključena u probaciju upućena na izvršavanje obveze, s članovima obitelji osobe uključene u probaciju i s drugim osobama za koje probacijski službenik procijeni da mogu dati korisne podatke vezano uz izvršavanje aktivnosti definiranih pojedinačnim programom postupanja. Ukoliko osoba uključena u probaciju ne ispunjava obveze na način utvrđen programom, probacijski će ured izvijestiti nadležno tijelo.

²⁸ Maloić, S., Mažar, A. Pristupi i tehnike rada s ovisnicima u probaciji, *Kriminologija i socijalna integracija*, vol. 22, broj 1 (2014), 211–239.

U četvrtoj fazi probacijski službenik temeljem prikupljenih informacija iz prethodno navedenih izvora provjerava uspješnost izvršavanja aktivnosti, pridržavanje rokova te po potrebi revidira način provede aktivnosti, rokove njihova izvršavanja, mjesto, dionike koji su uključeni u njihovu realizaciju i sl. Ukoliko je potrebno radi ponovno procjenu rizika i tretmanskih potreba te ponovno izrađuje program, u kojem redefinira aktivnosti definirane prethodno izrađenim programom.

Prethodno navedene načine i faze rada s osobama uključenim u probaciju ponekad je potrebno, s obzirom na to da rad s pojedinim kategorijama osuđenika, npr. s počiniteljima seksualnih kaznenih djela, zahtijeva specifična znanja i vještine, prilagoditi kroz razvoj posebnih tretmanskih programa kako bi se smanjio rizik od ponovnog počinjenja kaznenog djela kroz ublažavanje i otklanjanje dinamičkih kriminogenih čimbenika. Početkom 2019. godine u probacijskim uredima Zagreb I, Zagreb II, Osijek, Split i Zadar, u okviru izvršavanja psihosocijalnog tretmana izrečenog počiniteljima kaznenih djela s elementima nasilja, započelo se s individualnom primjenom posebnih tretmanskih programa „Korak u promjenu“ i „Možeš i drugačije“, koje je probacijska služba razvila posljednjih godina u okviru projekata EU-a. Također je počela individualna primjena programa „Ogledalo“ namijenjenog počiniteljima kaznenih djela seksualnog karaktera za područje probacijskih ureda Zagreb I i Zagreb II. Navedene programe uspješno su tijekom 2019. završila 22 osuđenika.

Izvršavanje probacijskih poslova koji podrazumijevaju neposredan rad probacijske službe s počiniteljem, a čije je izvršavanje prethodno opisano, može se također podijeliti po fazi kaznenog postupka, i to na: poslove prije pokretanja kaznenog postupka (nadzor izvršavanja obveze temeljem rješenja državnog odvjetnika) i poslove nakon kaznenog postupka (izvršavanje kazne u zajednici: rad za opće dobro sa ili bez zaštitnog nadzora/sigurnosne mjere i uvjetna osuda/djelomična uvjetna osuda sa ili bez posebne obveze/zaštitnog nadzora/sigurnosne mjere i izvršavanje kazne zatvora: uvjetni otpust s posebnim obvezama/zaštitnim nadzorom, prekid i pogodnosti).

5. MEĐUNARODNI ZNAČAJ

Osim što je u ovom prvom desetljeću svog postojanja probacijska služba u Hrvatskoj prihvaćena i prepoznata kao relevantna profesionalna služba među relevantnim tijelima unutar granica Hrvatske, posebno je značajno i to što se ta mlada služba nametnula kao autoritet i na međunarodnom planu i time pridonosi ugledu Republike Hrvatske u kontekstu kaznenopravnog sustava. Kada se govori o međunarodnom značaju hrvatske probacijske službe, prvo treba naglasiti da je upravo zahvaljujući kontinuiranoj međunarodnoj suradnji, pre-

uzimanju najbolje međunarodne prakse te korištenju mogućnosti međunarodnih financijskih fondova probacijska služba u Hrvatskoj postigla ovu zavidnu razinu profesionalnosti koja je prepoznata i izvan granica Hrvatske. Hrvatska probacijska služba počela je međunarodnu razmjenu znanja kao primatelj, no vrlo brzo se nametnula kao pružatelj znanja.

Na europskoj razini najveće priznanje hrvatska probacija dobila je na 13. godišnjoj skupštini Europskog udruženja za probaciju (Confederation of European Probation – CEP) u listopadu 2019. godine u Irskoj, kada je Sektoru za probaciju uručena nagrada CEP Awards u kategoriji: “Razvoj nacionalne probacijske službe”. Ova prestižna nagrada potvrdila je da je na razini Europe prepoznata kvalitetna izgradnja probacijskog sustava u Republici Hrvatskoj. Dodatno priznanje Hrvatskoj uslijedilo je kad je na istom događaju tadašnja pomoćnica ravnatelja Uprave za zatvorski sustav i probaciju (sada ravnateljica) gđa Jana Špero imenovana potpredsjednicom te krovne europske probacijske organizacije.

Hrvatska probacijska služba dobila je priznanje i na svjetskoj razini upravo vezano uz način izgradnje probacijske službe, kada je UNAFEI (United Nations Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders), u pripremi 14. UN-ova kongresa o sprječavanju kriminala i kaznenom pravosuđu „United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice“,²⁹ odabrao upravo hrvatsku probacijsku službu kao predstavnika probacije iz Europe. Tijekom tog prestižnog kongresa,³⁰ koji se zbog pandemije COVID-19 održao u ožujku 2021. godine (iako je bio planiran u 2020. godini), ravnateljica Uprave za zatvorski sustav i probaciju gđa Jana Špero održala je predavanje pod nazivom „Uvođenje probacijskog sustava korak po korak“³¹ o načinu uvođenja profesionalne probacijske službe u kaznenopravni sustav Republike Hrvatske.³² Hrvatska probacija time se nametnula kao jedina europska probacijska služba zastupljena na tom prestižnom kongresu.

Hrvatska probacijska služba svoj je međunarodni značaj osigurala i organizacijom nekoliko vrlo uspješnih međunarodnih konferencija. U studenom 2016. godine u Dubrovniku je, uz podršku CEP-a, organizirana Međunarodna konferencija „Alternatives to Detention in Central and Eastern European Co-

²⁹ Kongres o sprječavanju kriminala i kaznenom pravosuđu najveće je svjetsko okupljanje različitih dionika: političkih i pravosudnih dužnosnika, praktičara, akademske zajednice, međuvladinih organizacija i civilnog društva u području sprječavanja kriminala i kaznenom pravosuđu, a održava se svakih pet godina.

³⁰ Workshop 2: Reducing reoffending: identifying risks and developing solutions.

³¹ Izvorni naziv na engleskom jeziku: „Introducing Probation System Through a Step-by-Step Approach“.

³² Domaćin 14. Kongresa bio je japanski Kyoto, međutim zbog epidemioloških razloga kongres se istovremeno održavao uživo i virtualno (hrvatska predstavnica predavanje je održala on-line).

untries“, na kojoj je sudjelovalo 65 sudionika iz 20 različitih država. U travnju 2018. godine, također u suradnji s CEP-om, Sektor za probaciju organizirao je u Zagrebu 11. konferenciju o elektroničkom nadzoru, na kojoj je sudjelovalo 230 sudionika iz 40 zemalja.

Osim što su organizirali konferencije na „domaćem terenu“, predstavnici Sektora za probaciju sudjelovali su i redovito sudjeluju na stručnim sastancima radnih skupina, seminarima, konferencijama i drugim aktivnostima Vijeća Europe, Europske unije i CEP-a vezanim uz sve za probaciju relevantne teme.³³

Sektor za probaciju svih deset godina rada redovito je domaćin u okviru studijskih posjeta stranih izaslanstava,³⁴ tijekom kojih službenici Sektora za probaciju prezentiraju organizaciju i rad hrvatske probacijske službe.

Hrvatska se pokazala kao bitan i dobar partner i u okviru bilateralne suradnje. U okviru probacijske bilateralne suradnje Republike Hrvatske i Republike Slovenije 2018. godine predstavnici hrvatske probacijske službe osmislili su, pripremili i realizirali edukaciju „Uvod u probaciju“ za službenike tada oformljenog probacijskog sustava Republike Slovenije. Drugi značajan bilateralni projekt proveden je u suradnji s rumunjskom probacijskom službom. Projekt „Povećanje sigurnosti u radu probacijskih službenika“ osmislile su rumunjska i hrvatska probacijska služba, a projekt je financiran od strane Zaklade Konrad Adenauer.³⁵ U projektnim aktivnostima sudjelovali su probacijski službenici Hrvatske, Rumunjske i Moldove, a realiziran je u Bukureštu 2014. godine. Važan bilateralni projekt ostvaren je i s probacijskom službom Norveške. Bilateralni projekt s Kraljevinom Norveškom osmišljen je kao početni korak u okviru uspostavljanja buduće suradnje hrvatske probacijske službe s norveškom probacijskom službom kroz norveške darovnice. Bilateralnu suradnju činila su dva studijska posjeta, predstavnika hrvatske probacijske službe Norveškoj te predstavnika norveške probacijske službe Hrvatskoj, kako bi se izvidjela područja daljnje suradnje vezano uz primjenu elektroničkog nadzora, provođenje tretmanskih programa, izobrazbu probacijskih službenika, suradnju sa zatvorskim sustavom u pripremi osuđenika za uvjetni otpust i rad s uvjetno otpuštenim osuđenicima.³⁶

Međunarodnu suradnju i razmjenu najboljih međunarodnih iskustava probacija je nastojala potaknuti brojnim radionicama i studijskim posjetima koji

³³ Primjerice vezano uz rad s pojedinim grupama osuđenika (obiteljsko nasilje, rad s osobama s duševnim poremećajima), teme vezane uz postupanje temeljem Okvirne odluke 829 i 947; izrada europskog probacijskog kurikulumu i slično.

³⁴ U posjetu su bili dužnosnici iz različitih zemalja EU-a, posebna izaslanstva Japana, Armenije, Norveške, Slovenije, Nizozemske, Kosova, Italije i dr.

³⁵ Vrijednost projekta bila je oko 15 000 eura.

³⁶ Rezultat bilateralne suradnje bilo je zajedničko pripremanje projekta suradnje financiranog kroz norveške darovnice vrijednog 2,1 milijun eura.

se financiraju iz različitih izvora EU-a. Tako je primjerice u okviru aktivnosti projekta EU-a IPA 2009 „Capacity Building in the field of fight against Sexual Exploitation and Sexual Abuse of Children and on Police assistance to Vulnerable Crime Victims“, odnosno treninga pod nazivom „Registracija i nadzor počinitelja seksualnih kaznenih djela“, potaknuta suradnja između policije i probacijske službe, koja se konkretnije realizirala u izradi prijedloga za radionice TAIEX i studijski posjet policiji i probacijskoj službi Sjeverne Irske (Belfast), tematski vezane uz suradnju policije i probacijske službe u radu s počiniteljima seksualnih delikata. Prijedlog takve suradnje odobrila je Europska komisija te je sve navedeno i realiziralo tijekom 2014. godine.

Više djelatnika probacijske službe redovito je uključeno u međunarodne projekte koji imaju za cilj razvijanje probacije u državama koje nemaju probacijsku službu ili u kojima se probacijska služba reorganizira. Ti se projekti provode pod okriljem EU-a i Vijeća Europe.³⁷

Od svojih početaka kao jedan od svojih prioriteta probacijska je služba prihvatila planiranje i provođenje međunarodnih projekata. Od otvaranja probacijskih ureda provedeno je nekoliko velikih projekata, koji su pridonijeli materijalnom i nematerijalnom napredovanju probacijske službe, a i trenutno je u tijeku provođenje nekoliko međunarodnih projekata.

Hrvatska probacijska služba uspješno je završila dvogodišnji projekt EU-a IPA 2008 „Razvoj probacijskog sustava u Republici Hrvatskoj“, unutar kojeg su izrađene profesionalne smjernice i prijedlozi strateških dokumenata Probacijske službe Republike Hrvatske te je provedena sveobuhvatna obuka probacijskih službenika.³⁸

U okviru prijelaznog instrumenta pomoći Transition facility Europska je komisija prihvatila prijedlog projekta „Podrška daljnjem razvoju i jačanju probacijske službe u Republici Hrvatskoj“ vrijedan 1 000 000 eura. Hrvatska probacijska služba u cijelosti je završila taj projekt, koji je uključivao nabavu službenih automobila za potrebe probacijske službe, provedbu pilot-projekta elektroničkog nadzora, kao i edukaciju službenika za provedbu posebnih trestanskih programa. Tijekom provođenja tog projekta u suradnji s Kraljevi-

³⁷ Projekti u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Srbiji, Makedoniji, Grčkoj i dr.

³⁸ Unutar ovog projekta izrađeni su standardi i profesionalne smjernice za probacijske službenike vezano uz sve probacijske poslove usklađene sa standardima EU-a. Razvijena je centralna baza podataka o osobama uključenim u probaciju i počeo se koristiti informatički softver za podršku poslovnim procesima probacijske službe. Osmišljen je upravljački okvir s identificiranim ključnim indikatorima provedbe i metodama praćenja u skladu sa standardima EFQM-a (European Foundation for Quality Management). Izrađen je program i dugoročna strategija izobrazbe probacijskih službenika te je provedena sveobuhvatna obuka probacijskih službenika. Izrađena je dugoročna strategija razvoja ljudskih potencijala temeljena na projekcijama svih poslova koje će obavljati probacijski službenici i potrebnim vještinama te komunikacijska strategija probacijske službe temeljena na analizi dionika i inicijalnim iskustvima.

nom Španjolskom i s njemačkom Zakladom za međunarodnu pravnu suradnju (IRZ) realiziran je projekt Twinning, u koji su osim probacijskih službenika bili uključeni i zatvorski sustav, policija, suci i državni odvjetnici. U okviru komponente „Poboljšanje institucionalnog kapaciteta Probacijske službe“ izrađene su preporuke za poboljšanje postojećeg zakonodavnog okvira i probacijske prakse u izvršavanju svih probacijskih poslova u skladu sa standardima EU-a. U okviru komponente „Izobrazba u Probacijskoj službi“ napravljena je analiza potreba za izobrazbom u probacijskoj službi te su na temelju nje dizajnirana tri posebna programa izobrazbe s fokusom na tretman počinitelja različitih kategorija: za počinitelje kaznenih djela seksualnog karaktera, za počinitelje kaznenog djela rodno uvjetovanog nasilja i za počinitelje drugih oblika nasilja. U okviru treće komponente „Podrška uvođenju elektroničkog nadzora“ uspješno je proveden pilot-projekt elektroničkog nadzora.³⁹ U okviru komponente „Povećanje osviještenosti javnosti o ulozi Probacijske službe i povećanje prepoznatljivosti Probacijske službe“ napravljeni su nacrti komunikacijske strategije i promotivnih materijala hrvatske probacijske službe.

Tijekom 2018. godine na prijedlog Sektora za probaciju odobrena su dva nova projekta, koja za cilj imaju daljnje jačanje hrvatske probacijske službe.

Projekt „Unaprjeđenje kvalitete pravosuđa kroz jačanje kapaciteta zatvorskog i probacijskog sustava te sustava za podršku žrtvama i svjedocima“, ukupne vrijednosti 9 174 000 kuna, financiran je iz Europskog socijalnog fonda, kroz Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.–2020. Specifični ciljevi ovog projekta jesu osnaživanje službenika Uprave za zatvorski sustav i probaciju i Službe za podršku žrtvama i svjedocima kroz sustavnu i kontinuiranu superviziju, jačanje profesionalnih kompetencija kroz kontinuirane edukacije službenika, povećanje sigurnosti službenika kroz njihovo osposobljavanje za korištenje tehnika samoobrane, daljnja promocija rada ovih službi te osiguravanje nedostatne informatičke opreme potrebne za rad.

Projekt „Strengthening human rights protection and public safety through improving capacities of the Croatian Probation Service“, ukupne vrijednosti 2 100 000 eura, financiran iz Norveškog financijskog mehanizma 2014.–2021., predstavlja nastavak suradnje hrvatske probacijske službe s norveškom upravom za zatvorski sustav i probaciju, započete kroz bilateralnu suradnju. Ciljevi su projekta trajno uvođenje elektroničkog nadzora, unaprjeđenje materijalnih i tehničkih uvjeta za rad probacijskih službenika, unaprjeđenje suradnje probacijskog i zatvorskog sustava te unaprjeđenje probacijske prakse.⁴⁰

³⁹ Za više detalja o pilot-projektu: J. Špero, P. Rosandić: Elektronički nadzor pilot-projekt u Republici Hrvatskoj, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, vol. 24, broj 2 (2017), 671–692.

⁴⁰ Tijekom 2020. godine odgođen je početak provedbe većeg dijela planiranih projektnih aktivnosti zbog epidemioloških mjera i preporuka vezano uz pandemiju COVID-19, što je

Tijekom 2020. godine odobren je novi projektni prijedlog „Daljnje unaprjeđenje kvalitete pravosuđa kroz nastavak modernizacije pravosudnog sustava u Republici Hrvatskoj“, prijavljen za sufinanciranje sredstvima Europskog socijalnog fonda u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.–2020. Projekt se sastoji od dva elementa: 1. Daljnje unaprjeđenje korištenja IT-tehnologija u pravosuđu i 2. Unaprjeđenje kompetencija i znanja službenika i pravosudnih dužnosnika do unaprjeđenja rada sustava.⁴¹

Unatoč činjenici da je u tijeku provođenje nekoliko projekata probacijska služba i dalje kontinuirano izrađuje prijedloge za buduće projekte kako bi bila spremna promptno reagirati ukoliko se otvori mogućnost apliciranja za financiranje iz različitih fondova u cilju daljnjeg razvoja probacijske službe.

6. PLANOVI ZA BUDUĆNOST

Kada govorimo o budućnosti i daljnjem razvoju probacijske službe, tada možemo sa sigurnošću reći da su u proteklom desetogodišnjem razdoblju postavljeni dobri temelji te da se na tim temeljima može dalje uspješno razvijati probacijska služba. Ono što bi svakako trebalo naglasiti jest da je probacija jedna od rijetkih službi koja je sredstva za svoj daljnji razvoj osigurala kroz projekte financirane iz fondova EU-a i drugih međunarodnih izvora, ali jednako tako da svoj razvoj bazira na projektima koje će u budućnosti prijaviti za financiranje kroz Europski socijalni fond, ali i druge izvore koji joj budu na raspolaganju. S obzirom na to da je ključ uspješnosti rada probacijske službe u kvalitetnim i motiviranim službenicima te da su službenici najveća vrijednost probacijske službe, jedan od smjerova budućeg razvoja probacijske službe

do daljnjega odgodilo kretanja/putovanja projektnih partnera između Hrvatske i Norveške, odnosno zaustavilo početak projektnih aktivnosti koje predviđaju suradnju uz fizičku prisutnost predstavnika oba partnera. Do kraja 2020. fokus je bio na projektnim aktivnostima koje se mogu obavljati u RH i bez fizičkog sudjelovanja norveških kolega. Tako su odrađene projektne aktivnosti kao što su nabava četiri vozila, ugradnja video-portafona i panik-tipki u probacijske urede i slično.

⁴¹ U okviru 2. elementa za službenike probacije planirane su sljedeće aktivnosti: osposobljavanje probacijskih službenika za primjenu osnovnih načela, tehnika i metoda realitete terapije, izobrazba službenika zatvorskog i probacijskog sustava iz područja administriranja baze podataka; provedba analize rada probacijskih službenika i službenika kaznenih tijela s ciljem smanjenja stope recidivizma i poboljšanja resocijalizacije osuđenika; unaprjeđenje i ujednačavanje profesionalne prakse pojedinih kategorija izvršitelja unutar zatvorskog sustava i probacije – niz edukacija u Centru za izobrazbu; jačanje kompetencija službenika zatvorskog sustava i probacije u području zdravstvene skrbi o osuđenima (edukacije vezano uz prevenciju širenja zaraznih bolesti i pružanja prve pomoći osuđenima). U okviru tog elementa u rujnu 2020. provedena je edukacija upravnih referenata u probaciji pod nazivom „Jednoobraznost i efikasnost u obavljanju poslova upravnog referenta u probacijskom uredu“.

jest daljnje jačanje upravo probacijskih službenika. Daljnje jačanje probacijskih službenika odvijat će se kroz osiguranje cjeloživotnog učenja, kroz organizaciju različitih edukacija, koje će biti organizirane u okviru Centra za izobrazbu ili pak kao dio već postojećih, ali i projekata koji će u budućnosti biti prijavljeni za financiranje iz europskih fondova. Osim edukacijom znanja i vještine službenika nastojat će se unaprijediti i kroz sudjelovanje službenika u međunarodnim konferencijama, praćenje rada te kroz studentske posjete u koje će probacijski službenici odlaziti, ali i kojima će biti domaćini. Nadalje, za službenike će se i u budućnosti, u cilju očuvanja njihova mentalnog zdravlja, osigurati supervizijska podrška te po potrebi, u slučaju incidentnih i ugrožavajućih situacija, pomoć tima za krizne intervencije i psihološku podršku. Također će se nastaviti s naporima da se probacijskim službenicima osigura adekvatnija financijska valorizacija njihova rada.

Drugi smjer razvoja probacijske službe tiče se unaprjeđenja profesionalne prakse kroz unaprjeđenje postojećeg sustava procjene počinitelja te uvođenje novog sustava procjene za pojedine kategorije osuđenika, daljnje ujednačavanje izvršavanja probacijskih poslova, osmišljavanje novih i aktivnija provedba postojećih tretmanskih programa, poput unaprjeđenja psihosocijalne klime i radnog okružja u probacijskoj službi, jačanje suradnje s dionicima s kojima probacija svakodnevno surađuje u izvršavanju probacijskih poslova, poput centara za socijalnu skrb, policije, zatvorskog sustava, sudaca izvršenja i drugih, te započinjanje izvršavanja poslova vezanih uz elektronički nadzor.

Treći smjer razvoja probacijske službe odnosi se na unapređenje materijalno-tehničkih uvjeta u probacijskim uredima, daljnji razvoj i unapređenje informacijskog sustava (Zatvorskog i probacijskog informacijskog sustava ZPIS-a) kroz povezivanje s drugim sustavima (poput sustava socijalne skrbi, eSpisa, sustava MUP-a) u cilju brže i efikasnije razmjene podataka.

7. ZAKLJUČAK

Iako probacija u Europi postoji više od 200 godina i iako je Hrvatska svoju djelatnu, profesionalnu probacijsku službu dobila prije tek 10 godina, iz iznesenih podataka nedvosmisleno proizlazi da je Hrvatska napravila odličan posao i formirala službu koja uvelike pridonosi nacionalnom kaznenopravnom sustavu, ali također i međunarodnom ugledu Hrvatske.

Unatoč odličnim rezultatima ova mlada i perspektivna služba i dalje teži razvoju i spremna je za nove promjene i daljnji razvoj u godinama koje dolaze. Razvoj probacije u Hrvatskoj i dalje će se poticati od strane djelatnika probacijske službe, ali svakako će na razvoj iznimno utjecati i odnos prema probaciji svih drugih tijela s kojima probacija surađuje. Ključ dobrog odgovora na izazove pred kojima se nalazi svako društvo koje se opredijeli za mogućnost alter-

nativnog izvršavanja kazne zatvora jest upravo u povjerenju između nadležnih službi te njihovoj brznoj reakciji. Naime u proteklom se desetljeću pokazalo da što sudovi brže reagiraju na negativna izvješća probacije, to osuđenici ozbiljnije shvaćaju obveze koje su im nametnute i koje probacija nadzire. Također, komunikacija između suradničkih institucija ključna je za daljnji napredak i razvoj. Tako se nakon razgovora sa sucima izvršenja izmijenio izgled izvješća koja probacija priprema, što je pridonijelo lakšem i bržem odvijanju postupka.

Osim redovite komunikacije, za uspjeh, održavanje i daljnji razvoj probacije svakako je važno razumijevanje mogućnosti koje kaznenopravnom sustavu pruža ova služba, a sve kako bi se maksimalno iskoristili raspoloživi resursi na najbolji mogući način. S obzirom na to da je probacijska služba razvila nekoliko tretmanskih programa i blisko se povezala sa zatvorskim sustavom, koji također provodi brojne tretmanske programe, svakako treba u budućnosti maksimalno iskoristiti tu ključnu profesionalnu sposobnost visoko educiranih službenika u cilju što bolje resocijalizacije počinitelja kaznenih djela.

Cjeloživotno obrazovanje pokazuje se kao ključno u „proizvodnji“ profesionalnih probacijskih službenika te će i u budućnosti predstavljati jedan od ključnih poslova koji će se planirati kako kroz daljnje međunarodne projekte tako i kroz vlastite resurse.

Očuvanje sigurnosti društva kroz resocijalizaciju počinitelja kaznenih djela u programima u zajednici i nastavak rada sa zatvorenicima po izlasku na slobodu bili su i u budućnosti će biti ključni poslovi probacijske službe. Da bi i u sljedećem desetljeću probacijska služba nizala uspješne rezultate i održala svoju profesionalnu reputaciju, i dalje će se jačati suradnja sa svim partnerskim organizacijama i s tijelima s kojima se surađuje, prilagođavat će se pristup probacijskim poslovima i načini tretmanskog rada s osuđenima, modernizirat će se sredstva i način rada, ulagat će se u daljnje obrazovanje i povećanje broja probacijskih službenika, pratit će se sva uspješna međunarodna praksa te će se sudjelovati u međunarodnim bilateralnim i multilateralnim projektima i kao primatelj i kao pružatelj znanja.

LITERATURA

1. I. Kovčo Vukadin, J. Špero: Hrvatski probacijski sustav: postignuća i perspektive, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 22, broj 2 (2015), str. 671–715.
2. Snježana Maloić, Goran Brkić: Razvoj suradnje probacijskog i zatvorskog sustava – idemo li u dobrom smjeru?, Kriminologija i socijalna integracija, vol. 27, broj 1 (2019), 100–119.
3. Snježana Maloić, Dominantna načela i modeli tretmanskog rada s punoljetnim počiniteljima kaznenih djela u zajednici, Kriminologija i socijalna integracija, vol. 24, broj 2 (2016), 115–139.
4. Maloić, S., Mažar, A. Pristupi i tehnike rada s ovisnicima u probaciji. Kriminologija i socijalna integracija, vol. 22, broj 1 (2014), 211–239.

5. Kalmthout, A. M., Durnescu, I. (2009): European Probation Service Systems: a comparative overview. In: Kalmthout, A. M., Durnescu, I. (eds). Probation in Europe. Wolf Legal Publishers. Oisterwijk.
6. J. Špero, P. Rosandić: Elektronički nadzor pilot-projekt u Republici Hrvatskoj, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu, vol. 24, broj 2 (2017), 671–692.
7. <https://www.dzs.hr/> – 1. kolovoza 2021.
8. Izvješće o radu probacijske službe za 2012. godinu, dostupno na: [https://mpu.gov.hr/?id=16407&pregled=1&datum=Wed%20Jul%2005%202017%2014:04:37%20GMT+0200%20\(Central%20European%20Daylight%20Time\)](https://mpu.gov.hr/?id=16407&pregled=1&datum=Wed%20Jul%2005%202017%2014:04:37%20GMT+0200%20(Central%20European%20Daylight%20Time)) – 1. kolovoza 2021.
9. Izvješće o radu probacijske službe za 2013. godinu, dostupno na: [https://mpu.gov.hr/?id=16407&pregled=1&datum=Wed%20Jul%2005%202017%2014:04:37%20GMT+0200%20\(Central%20European%20Daylight%20Time\)](https://mpu.gov.hr/?id=16407&pregled=1&datum=Wed%20Jul%2005%202017%2014:04:37%20GMT+0200%20(Central%20European%20Daylight%20Time)) – 1. kolovoza 2021.
10. Izvješće o radu probacijske službe za 2019. godinu, dostupno na: <https://mpu.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Pravo%20na%20pristup%20informacijama/Izvješća/Izvješće%20o%20radu%20probacijske%20službe%20za%202019.%20godinu.pdf> – 1. kolovoza 2021.
11. <https://www.cep-probation.org/> Confederation of European Probation (CEP) – 1. kolovoza 2021.

Summary

TEN YEARS OF PROBATION SERVICE IN THE REPUBLIC OF CROATIA: CHALLENGES, SUCCESSES AND VISION FOR THE FURTHER DEVELOPMENT OF THE SERVICE

Although the first Probation Act was passed towards the end of 2009 which set the legal foundation for the development of the probation service in the Republic of Croatia, the probation service's work in fact started in 2011 when probation officers in probation offices began working with offenders. The paper analyses the challenges, from frequent changes in the organisational form to changes in laws and bylaws, which the service faced during the first 10 years of its existence, and the ways in which it addressed them. The paper further presents the development of the probation service in the Republic of Croatia, the presentation of treatments and basic statistical indicators related to its work, the achievements to date through the presentation of completed projects financed through European funds, but also international successes and recognition and awards for its successful work during the previous period. In conclusion, the paper argues that the service has laid an excellent foundation for its future growth and development, and gives directions for the further advancement of the probation service in the Republic of Croatia.

Keywords: probation service, results, future development